

BÖLÜM 14

İŞKUR İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMININ İŞGÜCÜ PİYASASI İÇİN ÖNEMİ: TR33 BÖLGESİ İÇİN NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Dr. Öğr. Üyesi Koray GÜRPINAR²²

Dr. Öğr. Üyesi Yunus YILAN²³

DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8374090>

---

²² Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF İşletme ABD, Afyonkarahisar, Türkiye, @gmail.com, Orcid: 0000-0002-3869-0639.

²³ Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik ABD, yyilan@aku.edu.tr, Orcid: 0000-0001-5467-8675.

GİRİŞ

İşgücünün niteliğinden kaynaklanan işsizlik sorunu ciddi bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. İşgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikli işgücünün eğitilmesi ile bu sorunun bir nebze giderileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda işsizlerin nitelikli birer birey olabilmesi için çeşitli eğitim programları düzenlenmektedir. Bu eğitimler sayesinde teorik bilgi ile pratik arasında uyum sağlanması amaçlanmaktadır. İşbaşı eğitim programları teorik ve pratiği uyumlaştırarak işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu işgücünü kendi işyerinde kendi istediği nitelikleri kazandırarak istihdama kazandırmalarıdır.

Türkiye 'de istihdam ile ilgili ilk yasal düzenleme yani ilk iş yasası 1936 tarihli 3008 sayılı iş kanunu olmuştur. Bu kanunla istihdam konusu ile özel büroların değil kamunun yapması ve iş ve işçi bulma kurumunun üç yıl içinde kurulması planlanmaktaydı. Fakat bu süre içinde kurulamayan iş ve işçi bulma kurumu 21 Ocak 1946 tarihinde 4837 sayılı Kanun ile kamu istihdam hizmetlerini vermek üzere kuruldu. İş ve İşçi Bulma Kurumu 15.03.1946 tarihinde faaliyete geçti. 4837 sayılı Kanun, kurumun görevini "işçilere vasıflarına uygun işler bulmak ve işverenlere de işlerine uygun vasıfta işçi bulmak" yani iş ve işçi bulmaya aracılık olarak belirlemiştir.

İş ve işçi bulma kurumu 1946 yılından sonra özellikle işgücü piyasası için işçi ve işçi içinde işverenlerle olan aracılık hizmetini vermiştir. Özellikle gelişmekte o yıllarda gelişmekte olan ülke sanayisi için işgücü bulma konusunda uzun yıllar hizmet vermiştir.

Küresel dünyadaki hızlı değişimler, bilgi toplumuna geçiş, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimler kamu istihdam kurumlarını da değişime zorlamıştır. Fakat iş ve işçi bulma kurumu bu değişimlere çok fazla ayak uyduramadığı için sadece bazı formaliteleri yerine getiren bir kurum olmaktan öteye gidememiştir. Bu durumda da işverenlerin işgücü isteklerine cevap vermekten ve misyonundan uzaklaşmıştır. Kurumun

1980'li yıllarda çağdaş ve dinamik bir yapıya kavuşturulması için çalışmalar başlamıştır. Özellikle dünyada ve Türkiye'de teknolojik alanda, insan kaynakları yönetimi alanında ve işgücü piyasasında meydana gelen değişiklikleri takip etmek gerekli teknolojik altyapıyı kurmak, aktif işgücü programlarını uygulayabilecek bir yapıya kavuşturabilmek için, 4 Ekim 2000 tarih ve 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile İş ve İşçi Bulma Kurumu kapatılarak, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) kurulmuştur. Fakat kurumun yasalaşması, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce 25.06.2003 tarihinde kabul edilen ve 05.07.2003 tarih ve 25159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4904 sayılı yasa ile olmuştur.

Kurum bu tarihten sonra klasik iş ve işçi bulma hizmetlerinin yanı sıra görev alanı genişletilerek istihdamın geliştirilmesi ve korunması, işsizliğin önlenmesi ve özellikle de aktif ve pasif işgücü politikalarını devreye sokarak daha verimli, çağa uygun insan kaynağını yönetme misyonu ile çalışmalarına hız vermiştir. Türkiye'nin istihdam politikasının oluşturulmasına yardımcı olmak üzere, Sosyal tarafların çoğunlukta olduğu, kamu ve üniversite temsilcilerinin de yer aldığı bir Genel Kurul oluşturulmuştur (Türkiye İş Kurumu, 2022a).

Ülkelerin kalkınma süreçlerinde eğitim çok önemli bir yere sahiptir. Ülkelerin yüksek rekabetçi güce sahip olabilmeleri için insan kaynaklarının değişime ve gelişime açık olması gerekmektedir. Özellikle teknolojik gelişimin takibi çok önemlidir. Bu nedenle mesleki eğitim ve teknik eğitimin önemi çok fazladır. Mesleki teorik ve teknik beceri staj ve tamamlayıcı eğitimler insan kaynağının yetiştirilmesinde önem arz etmektedir (Özdemir & Yiğit, 2018: 180).

İşsizlik sorunu, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de önemli bir sosyo-ekonomik sorundur. Bu sorunla mücadele etmek için ise farklı istihdam politikaları geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Bu kapsamda, İŞKUR iş başı eğitim programları, işsizlik sorununa karşı mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. İşverenlerin ihtiyaçlarına göre

şekillendirilen bu programlar, iş arayanların mesleklerinde deneyim kazanmalarını ve iş gücü piyasasına uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır.

Türkiye'de ve diğer birçok ülkede, başta gençler olmak üzere dezavantajlı gruplar için iş bulma konusunda çeşitli zorluklar yaşanmaktadır. Uludağ (2014) tarafından tanımlandığı şekliyle bu zorluklar şunları içerir:

- Gençler ilk kez işgücüne giriyor.
- Gençler arasında işgücü piyasası hakkında yetersiz bilgi.
- Rekabetin yüksek olduğu sektörlerde vasıflı işgücü talebi.
- İş deneyimi olmayan gençler, maliyet kaygıları nedeniyle işverenler tarafından göz ardı ediliyor.
- Gençlerin işlerini çabuk bırakma eğilimleri.
- Gençlerin dahil olduğu eğitim sistemi ile reel sektör arasında bağlantı eksikliği.

İş başı eğitim programları hem işsiz gençlerin hem de işverenlerin ihtiyaçlarına cevap verebilmek için sürekli geliştirilmekte ve güncellenmektedir. Bu sayede, işsizlik sorunu azaltılabilmekte ve işverenlerin ihtiyaçlarına uygun nitelikli iş gücü piyasasına katılması sağlanmaktadır. Bu makalenin amacı, İŞKUR iş başı eğitim programları hakkında bilgi vermek, programların başarısı ve zayıf yönleri hakkında tartışmak ve programların daha da geliştirilmesi için öneriler sunmaktır.

1. İşkur'un Aktif İşgücü Programları Kapsamında Temel Faaliyetleri

Türkiye İş Kurumu tarafından istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak üzere aktif işgücü hizmetleri

kapsamında mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, toplum yararına programlar ve diğer kurs, program, proje ve özel uygulamalar düzenlenmektedir (Türkiye İş Kurumu, 2022b).

- İŞKUR Aktif işgücü programları kapsamında temel faaliyetlerine ek olarak;
- Çalışanların Mesleki Eğitimi
- Sosyal Çalışma Programı
- Özel Politika ve Uygulamalar
- Korumalı İşyerleri Projesi
- Engelli ve Eski Hükümlüye Kendi İşini Kurma Desteği
- Engellinin İş Bulmasını Sağlayacak Destek Teknolojilerine İlişkin Projeler
- Engellinin İşe Yerleştirilmesi, İşe ve İşyerine Uyumunun Sağlanmasına Yönelik Projeler
- Engellilerin İstihdam Edilebilirliklerini Artırmayı Amaçlayan Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Projeleri yürütmektedir.

Hangi mesleklerde ve sektörlerde işbaşı eğitim kurs ve programları Türkiye çapında bulunan bütün İŞKUR il müdürlükleri tarafından yapılan işgücü piyasası ihtiyaç analizleri sonucunda belirlenmektedir. Düzenlenen faaliyetlere katılanlardan herhangi bir ücret ve katılım payı alınmamaktadır. Tüm giderler İŞKUR tarafından karşılanmaktadır kurslara ve eğitimlere katılanlara mesleki yeterlilik belgesi verilmektedir. Eğitimlerini tamamlayan işsizler eğitim aldıkları meslek ve açık iş durumuna göre özel sektörde istihdam edilmektedir (Türkiye İş Kurumu, 2022c).

Aktif işgücü piyasası politikaları, iş arayanların istihdam edilebilirliğini aktif olarak artırmak için sosyal devletler tarafından kullanılan işgücü piyasası müdahaleleridir. Aktif işgücü piyasası

politikalarının temel amacı, katılımcıların işgücü piyasasına entegrasyonunu artırmak ve istihdam edilebilirliklerini iyileştirmektir. Aktif işgücü piyasası politikalarının diğer amaçları arasında istihdam yaratma, işgücü piyasasındaki işgücü arz ve talebinin uyumunu iyileştirme, katılımcıların refahını artırma ve devlet maliyetlerini düşürme yer alır. Aktif işgücü piyasası politikaları dört ana başlık altında toplanabilir (İrdem, 2016):

- İş arama yardımları,
- İşgücü piyasası eğitimleri,
- Özel sektör istihdam teşvikleri,
- Kamu sektörü istihdamı.

Kasapoğlu, Murat'a (2018) göre tüm ülkelerde işsizlikle mücadele için tek bir modelin varlığından bahsetmek mümkün değil. Genel olarak aktif istihdam politikaları, Batı toplumlarında işsizlikle mücadelede önemli bir insan kaynakları stratejisi olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren bu tür politikaların Türkiye'de gençler, engelliler ve uzun süreli işsizler gibi dezavantajlı gruplara fayda sağladığı gözlemlenmektedir. Ayrıca Türkiye İş Kurumu'nun (İŞKUR) gelişim ve uyum süreci bu şekilde hızlandırılmıştır.

Aktif istihdam politikaları başta OECD ülkeleri olmak üzere birçok ülkede işsizlikle mücadelede ve istihdam edilebilirliği artırmada önemli bir araç haline gelmiştir. Bu politikalar, işsizlerin işgücü piyasasına girişini veya işgücü piyasasına katılımını kolaylaştırmayı amaçlayan çeşitli sosyal politika önlemlerini kapsamaktadır. Zamanla, belirli risk gruplarını hedef alan önlemlere ve politikalara artan bir odaklanma olmuştur. Bu politikalar arasında en önemlisi, uzun süreli işsiz bireylerin ve düşük vasıflı risk gruplarının istihdam edilebilirliğini artırmak için gelişmekte olan ülkelerde uygulanan işgücü piyasası eğitim programlarıdır. Türkiye'de bu politikalar Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından uygulanmaktadır. 1980'li yıllardan itibaren işgücünün

kalitesinin yükseltilmesi, işsizliğin azaltılması ve istihdam edilebilirliğin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır (Ayyıldız, 2019).

Atar, 2014 yılında yaptığı çalışmasında, aktif işgücü piyasası programlarında ve işe yerleştirmede beceri uyumsuzluğunun boyutlarını belirlemek için beceri ihtiyaçları değerlendirmesi yapılmasının önemini vurguladı. Bu araştırmaya dayanarak, bir beceri stratejisinin geliştirilmesini önerdi. İşgücü piyasası araştırmalarının içeriği zenginleştirilmeli ve çeşitlendirilmelidir. Bu çalışmalar, işverenlerin hem örgün hem de yaygın eğitimden mesleki beceriler açısından beklentilerini ortaya koyacak şekilde tasarlanmalıdır. İŞKUR tarafından yürütülen mevcut işgücü piyasası araştırmalarına ek olarak, işverenlerin çalışanlardan beklediği beceri ve yeterlilik gerekliliklerini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır. Bu çalışmaların sonuçları hem mesleki eğitim sisteminde hem de aktif işgücü piyasası programlarında değerlendirilmelidir (Atar, 2014).

2. İşbaşı Eğitim Programı

İşbaşı Eğitim Programı ülke içerisinde özellikle işsizliğin en aza indirilmesi ve kalifiyesiz işsizlerin işbaşında yetiştirilmesi ve eğitilmesini amaçlayan aktif işgücü piyasası programlarından birisidir. İŞKUR a kayıtlı işverenler yine kuruma kayıtlı işsizleri bünyelerine katarak onlara üretim süreçleri ve iş süreçleri konularında işi işbaşında öğretirler. Böylece hem işveren için hem de işgören için verimli bir iş hayatı başlamış olur

Programın ana amacı işgörenler açısından bakıldığında iş tecrübesi ve deneyim kazanmaları ve istihdam edilebilirliklerini artırmaktır. İşverenler açısından da daha kalifiyeli personelle çalışacak olmalarıdır. Hatta nitelikli personel bulmakta güçlük çeken işletmeler bu yöntemle bu işgücüne çok rahat ulaşabilmektedir. Kısaca doğru işe doğru eleman bulma olanağı elde edeceklerdir. İşverenler, bu program sayesinde işçi arama maliyetlerinden ve zamandan tasarruf sağlamaktadırlar. Diğer yandan program kapsamında işverenlerin herhangi bir maddi

yükümlülüğünün olmaması işverenlere işgücü maliyet avantajını da sağlamaktadır (Türkiye İş Kurumu, 2022b).

Dijitalleşen sektördeki nitelikli iş gücü talebini karşılamak ülkemiz için çok önemli bir konu. Endüstri 4.0 ile birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerindeki dönüşümün yanı sıra araştırma ve geliştirmedeki gelişmelerin yeni mesleklerin ortaya çıkmasına ve belirli alanlarda işgücü talebinin artmasına, yeni kariyer fırsatları yaratmasına yol açacağı öngörülmektedir. Bunun sonucunda farklı bir üretim ve eğitim süreci ile karşılaşmamız kaçınılmazdır. En önemlisi, bu süreç yüksek vasıflı insan kaynağı gerektirecektir. Bu kapsamda son beş yıldır özellikle Endüstri 4.0 ile birlikte ortaya çıkacak beceri ve mesleklerde nitelikli iş gücünün geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bilgi ve iletişim sektörü içerisinde sektörün nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamak üzere Mesleki Eğitim Kurslarına 37.765, İşbaşı Eğitim Programlarına ise 35.007 kişi katılmıştır (Yılmaz, T.A., 2020).

İŞKUR tarafından belirlenen şartları sağlayan işverenler doğrudan il müdürlüklerine /hizmet merkezlerine gelerek taleplerini iletebilirler. İşbaşı Eğitim Programı en fazla 320 fiili gün olarak düzenlenebilir. Program günde en az 5 en fazla 8 saat olmak üzere ve haftada 6 günü aşmamak kaydıyla haftalık 45 saati geçmeyecek şekilde planlanabilir. Program süresi bilişim ve imalat sektörlerindeki işyerleri ve mesleklerde en fazla 6 ay, diğer sektörlerde ise en fazla 3 aydır. Siber güvenlik, bulut bilişim, oyun geliştirme uzmanı ve kodlama gibi çağımızın ve geleceğin meslekleri olarak görülen alanlarda düzenlenecek olan işbaşı eğitim programlarına katılan 18-29 yaş arası gençler için işbaşı eğitim programlarının süresi en fazla 9 ay olarak uygulanmaktadır. İşbaşı eğitim programına katılabilmek için aranan şartlar (Türkiye İş Kurumu, 2023):

- 15 yaşını doldurmak
- Kuruma kayıtlı olmak
- İşsiz olmak

- Ön lisans dahil üniversite öğrencisi olanlar da programa katılabilir.
- İşbaşı eğitim programlarında ise katılanlara İşbaşı Eğitim Programı Sertifikası verilmektedir.

3. TR33 Bölgesi, İşkur İşbaşı Eğitim Programlarının ve İşgücü Piyasasının (2017-2022 Yılı) Analizleri

Çalışmanın bu bölümünde TR33 (Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak, Manisa) bölgesi için İŞKUR veri tabanından alınan istatistiki verilerinden elde edilen 2018-2022 yılları arasında TR33 bölgesinde yapılan işbaşı eğitim programları ile ilgili bulgular, Türkiye verileri ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Tablo verileri İŞKUR veri tabanından faydalanılarak elde edilmiştir (Türkiye İş Kurumu, 2022c).

Tablo 1: İllere Göre Aktif İşgücü Piyasası Programları, İşbaşı Eğitim Programı (İEP) (2018-2022 Yılları Arası)

2018				
İl	Program Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
Türkiye	95.445	141.306	159.206	300.512
Afyonkarahisar	763	1.560	1.481	3.041
Kütahya	920	965	1.554	2.519
Manisa	2.687	2.737	3.795	6.532
Uşak	597	524	699	1.223
2019				
İl	Program Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
Türkiye	118.151	208.747	193.646	402.393
Afyonkarahisar	748	1.530	1.323	2.853
Kütahya	1.019	2.007	2.133	4.140
Manisa	2.304	3.567	4.205	7.772
Uşak	942	1.214	1.121	2.335
2020				
İl	Program Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
Türkiye	86328	177318	158443	335761
Afyonkarahisar	349	708	820	1528
Kütahya	826	1862	1749	3611
Manisa	1565	2767	2553	5320
Uşak	976	1785	1587	3372
2021				
İl	Program Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
Türkiye	93.840	176.313	183.857	360.170
Afyonkarahisar	371	960	1.159	2.119
Kütahya	993	2.072	2.295	4.367
Manisa	1.696	2.678	3.510	6.188
Uşak	1.042	1.701	1.685	3.386
2022*				
İl	Program Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
Türkiye	20.937	36.337	34.696	71.033
Afyonkarahisar	77	133	327	460
Kütahya	215	346	407	753
Manisa	378	582	780	1.362
Uşak	189	254	224	478

- 2022 Ocak-Mart Dönemi İtibariyle Aktif İşgücü Piyasası Programları (Detay)

Aktif işgücü piyasası programlarından olan işbaşı eğitim programı 2018-2022 yılları arasında TR 33 bölgesindeki iller bazında açılan program sayıları, eğitim durumlarına göre karşılaştırma ve yaş durumuna göre kıyaslama şeklinde yapılmıştır.

Tablo 1’de görüldüğü üzere 2022 yılının mart ayına kadar Türkiye ortalaması yıl itibari ile yaklaşık olarak 83000 program olarak görülmektedir. Afyonkarahisar ili ortalaması 461 program, Kütahya ili ortalaması 882 program, Uşak ili ortalaması 832 program, Manisa ili ortalaması 1917 program, 2019-2021 arasında dünyada yaşanan pandemi süreci de göz önüne alındığında TR 33 bölgesinde yapılan program sayısı Türkiye ortalamasının %5 i kadar gerçekleşmiştir. Özellikle Manisa bölgesinde program sayısı oldukça fazla olmuştur. Bu yıllar içerisinde kadın kursiyer sayısına bakıldığında ise Türkiye de toplam 740021 kişi katılım sağlamıştır. Bu sayının 29952 kişisi TR 33 bölgesinde gerçekleşmiştir. Bu rakam Türkiye’deki kadın kursiyer sayısının %4 ü kadardır.

Kadınların işgücüne katılma oranlarının giderek yükselmesi Tablo 1’de gözükmemektedir bunu nedeni ise bu bölgedeki kadınların işbaşı eğitim programından giderek daha fazla yararlanmaları çok açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 1’e bakıldığında programdan yararlanan kadınların sayısının 2017-2022 arasında sürekli olarak arttığı ve oransal olarak da kadınlar ile erkekler arasındaki farkın giderek kapanmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 1’de dikkat çeken bir diğer nokta ise toplam katılımcı sayısında özellikle bazı illerde 5 yıl içerisinde düzenli bir şekilde artış gözlemlenmektedir. Son yıllarda yapılan mevzuat düzenlemeleri ve işverenler lehine işbaşı eğitim programlarından faydalanma şartlarının kolaylaştırılması ve uygulamasında sağlanan esneklik bunun nedeni olarak görülebilir. Mevzuat düzenlemeleri sayesinde bürokrasi en aza indirilmiş, katılımcılara ödenen para miktarları arttırılmış, katılımcılar bu kursları bir işe giriş aracı ve para kazanma aracı olarak görmeye

başlamışlardır. Ayrıca İŞKUR tarafından yapılan sosyal medya faaliyetleri ve tanıtım programları sayesinde programlara katılan kişi sayısı pandemiye rağmen artış göstermiştir. Özellikle Manisa ilinin jeopolitik konumu nedeni ile yapmış olduğu iş başı eğitim programları bu yıllar arasında diğer illere göre fazla olmuştur.

Tablo 1’de 2018-2022 yılları arasında TR 33 bölgesindeki illerde toplam 414696 işbaşı eğitim programı düzenlenmiştir. Bu tarih aralığında yaklaşık 1,5 yıllık bir sürecin pandemi dönemi olduğu düşünüldüğünde ülkemiz işgücü piyasası açısından işbaşı eğitim programının önemini bu bölge için devam ettiğini söyleyebiliriz.

Tablo 2: İl Bazında Eğitim ve Program Türlerine Göre Aktif İşgücü Piyasası Programları İşbaşı Eğitim Programı (İEP) (2018 yılı)

	TÜRKİYE			AFYONKARAHİSAR			KÜTAHYA			MANİSA			UŞAK		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
	141.306	159.206	300.512	1.560	1.481	3.041	965	1.554	2.519	2.737	3.795	6.532	524	699	1.223
Okur Yazar Olmayan	349	289	638	2	11	13	-	1	1	2	5	7	-	-	-
Okur Yazar	1.813	1.926	3.739	25	12	37	6	2	8	28	8	36	-	1	1
İlköğretim	60.343	53.720	114.063	742	562	1.304	357	897	1.254	1.322	1.562	2.884	209	222	431
Ortaöğretim (Lise ve Dengi)	49.403	53.737	103.140	566	456	1.022	421	347	768	855	1.164	2.019	214	239	453
Önlisans	13.690	26.069	39.759	113	230	343	91	164	255	235	531	766	57	121	178
Lisans	15.372	23.055	38.427	109	204	313	88	137	225	291	520	811	43	115	158
Yüksek Lisans	331	405	736	3	6	9	1	6	7	4	5	9	1	1	2
Doktora	5	5	10	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-

Tablo 4: İl Bazında Eğitim ve Program Türlerine Göre Aktif İşgücü Piyasası Programları İşbaşı Eğitim Programı (İEP)(2020 yılı)

	TÜRKİYE			AFYONKARAHİSAR			KÜTAHYA			MANİSA			UŞAK		
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
	177.318	158.443	335.761	708	820	1.528	1.862	1.749	3.611	2.767	2.553	5.320	1.785	1.587	3.372
Okur Yazarak Olmayan	1.312	738	2.050	0	0	0	3	11	14	0	0	0	5	0	5
Okur Yazarak	3.926	4.026	7.952	0	0	0	11	9	20	4	1	5	2	1	3
İlköğretim	67.368	48.913	116.281	286	391	677	645	805	1.450	1.174	859	2.033	849	757	1.606
Ortaöğretim (Lise ve Dengi)	67.477	54.515	121.992	281	228	509	915	590	1.505	1.086	849	1.935	644	455	1.099
Önlisans	18.456	26.102	44.558	75	99	174	159	190	349	244	421	665	149	198	347
Lisans	18.339	23.612	41.951	64	99	163	126	138	264	250	418	668	130	176	306
Yüksek Lisans	430	530	960	2	3	5	2	6	8	9	5	14	6	0	6
Doktora	10	7	17	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0

Tablo 5: İl Bazında Eğitim ve Program Türlerine Göre Aktif İşgücü Piyasası Programları İşbaşı Eğitim Programı (İEP) (2021 yılı)

	TÜRKİYE			AFYONKARAHİSAR			KÜTAHYA			MANİSA			UŞAK		
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
	176.313	183.857	360.170	960	1.159	2.119	2.072	2.295	4.367	2.678	3.510	6.188	1.701	1.685	3.386
Okur Yazarak Olmayan Okur Yazarak	253	107	360	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Okur Yazarak	5.379	5.259	10.638	-	2	2	3	4	7	9	7	16	2	-	2
İlköğretim	64.594	55.215	119.809	372	466	838	609	1.017	1.626	1.036	1.250	2.286	685	833	1.518
Ortaöğretim (Lise ve Dengi)	68.829	62.291	131.120	400	387	787	1.070	757	1.827	1.107	1.165	2.272	714	477	1.191
Önlisans	18.223	31.187	49.410	106	173	279	235	288	523	279	580	859	148	192	340
Lisans	18.592	29.134	47.726	81	125	206	150	221	371	240	500	740	148	179	327
Yüksek Lisans	426	652	1.078	1	6	7	4	8	12	6	8	14	4	4	8
Doktora	17	12	29	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-

**- 2022 Ocak-Mart Dönemi İtibariyle Aktif İşgücü Piyasası Programları
(Detay)**

TR 33 bölgesi illerinde ve Türkiye’de 2018-2022 yılları arasında İŞKUR tarafından düzenlenen işbaşı eğitim programlarının öğrenim seviyelerine ve cinsiyete göre bu programdan yararlanan kişi sayısı yıllar itibariyle tablo 2-3-4-5-6’da yer almaktadır.

Tablo 2’de 2018 yılında Türkiye’de programdan en çok yararlananların %37,9’unun ilköğretim mezunu olduğu, %34,3’ünün lise ve dengi okul mezunu olduğu, %26,2 ‘sinin ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bu oranlar Afyonkarahisar’da %43 ilköğretim, %33,6 lise ve dengi okul, %21,8 üniversite mezunu, Kütahya’da %49,8 ilköğretim, %30,4 lise ve dengi okul, %19,3 üniversite mezunu, Manisa ‘da %44 ilköğretim, %30,1 lise ve dengi okul, %24 üniversite mezunu, Uşak ‘da %35 ilköğretim, %37 lise ve dengi okul, %27,6 üniversite mezunu, katılımcılardan oluşmaktadır.

2018 yılında Türkiye’de programdan yararlanan katılımcıların yaklaşık %72 si lise ve dengi eğitim seviyesi ve bu seviyenin altında katılımcılardan oluşmaktadır. Bu orana il il bakıldığında Afyonkarahisar’da %76,6, Kütahya’da %80,2, Manisa’da %74,1, Uşak’ta ise %72 olarak gerçekleşmiştir.

2018 yılında Türkiye’de programdan faydalanan toplam 300512 kişininin %52,9 ‘u kadınlardan, TR33 illerinde ise toplam 13315 kişininin % 56,5 ‘i kadınlardan oluşmaktadır. Bu durum ülke istihdamına kadın katılımcıların yerleşmesi ve kadınların aktif işgücüne katılımlarının artması anlamına gelmektedir.

Tablo 3’te 2019 yılında Türkiye’de programdan en çok yararlananların %37,7’unun ilköğretim mezunu olduğu, %33,3’ünün lise ve dengi okul mezunu olduğu, %26,2 ‘sinin ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bu oranlar Afyonkarahisar’da %44,5 ilköğretim, %33,2 lise ve dengi okul, %22 üniversite mezunu, Kütahya’da %43,7

ilköğretim, %39 lise ve dengi okul, %17 üniversite mezunu, Manisa 'da %42.6 ilköğretim, %34 lise ve dengi okul, %23 üniversite mezunu, Uşak 'da %52 ilköğretim, %30 lise ve dengi okul, %18 üniversite mezunu, katılımcılardan oluşmaktadır.

2019 yılında Türkiye'de programdan yararlanan katılımcıların yaklaşık %71 si lise ve dengi eğitim seviyesi ve bu seviyenin altında katılımcılardan oluşmaktadır. Bu orana il il bakıldığında Afyonkarahisar'da %77.7 Kütahya'da %82,7, Manisa'da %76.6, Uşak'ta ise %82 olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında Türkiye'de programdan faydalanan toplam 402393 kişinin %48'i kadınlardan, TR33 illerinde ise toplam 17100 kişinin % 51,3 'i kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 4'te 2020 yılında Türkiye'de programdan en çok yararlananların %34,6'sının ilköğretim mezunu olduğu, %36,3'ünün lise ve dengi okul mezunu olduğu, %26 'sının ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bu oranlar Afyonkarahisar'da %44,3 ilköğretim, %33,3 lise ve dengi okul, %22,2 üniversite mezunu, Kütahya'da %40,15 ilköğretim, %41,6 lise ve dengi okul, %17,22 üniversite mezunu, Manisa 'da %38,21 ilköğretim, %36,3 lise ve dengi okul, %25 üniversite mezunu, Uşak'ta %47,6 ilköğretim, %32,5 lise ve dengi okul, %10 üniversite mezunu, katılımcılardan oluşmaktadır.

2020 yılında Türkiye'de programdan yararlanan katılımcıların yaklaşık %70,9 'u lise ve dengi eğitim seviyesi ve bu seviyenin altında katılımcılardan oluşmaktadır. Bu orana il il bakıldığında Afyonkarahisar'da %77.6 Kütahya'da %81,2, Manisa'da %74.5, Uşak'ta ise %80 olarak gerçekleşmiştir.

2020 yılında Türkiye'de programdan faydalanan toplam 335761 kişinin %47,1'i kadınlardan, TR33 illerinde ise toplam 13831 kişinin % 48,5 'i kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 5'de 2021 yılında Türkiye'de programdan en çok yararlananların %33'ünün ilköğretim mezunu olduğu, %36,4'ünün lise

ve dengi okul mezunu olduğu, %27 'sinin ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bu oranlar Afyonkarahisar'da %39,5 ilköğretim, %37'si lise ve dengi okul, %23 üniversite mezunu, Kütahya'da %37 ilköğretim, %41,8 lise ve dengi okul, %20 üniversite mezunu, Manisa 'da %36,9 ilköğretim, %36,7 lise ve dengi okul, %27 üniversite mezunu, Uşak'da %44,8 ilköğretim, %35 lise ve dengi okul, %19,9 üniversite mezunu, katılımcılardan oluşmaktadır.

2021 yılında Türkiye'de programdan yararlanan katılımcıların yaklaşık %69,4 'ü lise ve dengi eğitim seviyesi ve bu seviyenin altında katılımcılardan oluşmaktadır. Bu orana il il bakıldığında Afyonkarahisar'da %76,5 Kütahya'da %78,8, Manisa'da %73,6, Uşak'ta ise %79,8 olarak gerçekleşmiştir.

2021 yılında Türkiye'de programdan faydalanan toplam 360170 kişinin %51'i kadınlardan, TR33 illerinde ise toplam 16060 kişinin %53,8 'i kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 6'da 2022 yılı Ocak-Mart Dönemi İtibariyle Aktif İşgücü Piyasası Programlarına ait veriler bulunmaktadır. 2022 yılı ilk üç aylık süreçte de ortalama olarak 4 yıllık istatistiğin devam ettiği görülmektedir.

2018-2022 arası yıllar incelendiğinde programdan yaklaşık olarak %70 civarında lise ve dengi eğitim seviyesi ve bu seviyenin altında yer alan kişilerin yararlanmakta oldukları görülmektedir. Lisans ve lisansüstü katılımcıların dört yıllık ortalaması yaklaşık olarak %20 civarında gerçekleşmiştir. Bu durum hem Türkiye hem de TR 33 bölgesi illerinde işgücünün eğitim seviyesinin düşük olduğunu göstermektedir. Kadın işgücü katılım oranının da yaklaşık %45 seviyesinde olması bu çalışmanın olumlu taraflarındandır. Özellikle 2021 yılında lisans ve üstü eğitilmiş kişilerin sayısının arttığı gözlemlenmiştir. Pandemi dönemi hariç diğer dönemlerde katılımcı sayısının sürekli artmış olması da bu programın başarılı olduğunu göstermektedir. Yapılan mevzuat değişikliği ile işverenler programdan daha fazla yararlandıkları için böyle bir sonuç oluşmuştur. Dört yıllık üniversite mezunu gençlerimizin

başvuru sayısının artıyor olması ileride yaşayacakları tecrübe eksikliğinin önüne geçmesi açısından önemli olacaktır. Bu nedenle bu programın tanıtım programlarının üniversitelerle beraber yapılmasında fayda vardır.

Tablo 7: İl Düzeyinde Yaş Gruplarına Göre Aktif İşgücü Piyasası Programları İşbaşı Eğitim Programı (İEP) (2018 yılı)

	TÜRKİYE			AFYONKARAHİSAR			KÜTAHYA			MANİSA			UŞAK		
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
	141.306	159.206	300.512	1.560	1.481	3.041	965	1.554	2.519	2.737	3.795	6.532	524	699	1.223
15-19	27.097	22.676	49.773	325	196	521	104	118	222	460	436	896	95	64	159
20-24	51.936	59.836	111.772	530	536	1.066	364	392	756	935	1.227	2.162	177	251	428
25-29	30.447	29.646	60.093	283	272	555	228	222	450	583	635	1.218	105	137	242
30-34	14.323	16.285	30.608	153	162	315	119	245	364	295	478	773	58	92	150
35-39	8.792	14.146	22.938	106	141	247	78	335	413	196	456	652	39	69	108
40-44	4.941	9.751	14.692	82	88	170	44	156	200	144	326	470	27	54	81
45-49	2.691	4.775	7.466	56	52	108	24	60	84	82	157	239	17	22	39
50-54	775	1.647	2.422	18	23	41	2	21	23	25	63	88	4	8	12
55-59	245	366	611	5	6	11	2	4	6	13	15	28	2	1	3
60-64	53	64	117	2	3	5	-	1	1	4	2	6	-	1	1

Tablo 10: İl Düzeyinde Yaş Gruplarına Göre Aktif İşgücü Piyasası Programları İşbaşı Eğitim Programı (İEP) (2021 yılı)

	TÜRKİYE			AFYONKARAHİSAR			KÜTAHYA			MANİSA			UŞAK		
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
	176.313	183.857	360.170	960	1.159	2.119	2.072	2.295	4.367	2.678	3.510	6.188	1.701	1.685	3.386
15-19	23.725	21.034	44.759	79	117	196	255	208	463	344	341	685	223	117	340
20-24	67.299	72.157	139.456	359	443	802	756	745	1.501	1.191	1.232	2.423	653	492	1.145
25-29	40.427	35.432	75.859	196	175	371	434	317	751	560	694	1.254	350	288	638
30-34	18.817	18.373	37.190	117	116	233	216	271	487	269	431	700	173	209	382
35-39	11.119	15.400	26.519	62	148	210	154	323	477	129	408	537	130	207	337
40-44	7.882	12.625	20.507	78	98	176	116	268	384	101	253	354	93	199	292
45-49	4.535	6.130	10.665	35	42	77	77	99	176	52	120	172	62	107	169
50-54	1.703	1.948	3.651	21	17	38	43	51	94	16	25	41	14	49	63
55-59	658	622	1.280	7	2	9	20	11	31	14	5	19	3	15	18
60-64	131	108	239	5	1	6	1	2	3	2	1	3	-	1	1

**- 2022 Ocak-Mart Dönemi İtibariyle Aktif İşgücü Piyasası Programları
(Detay)**

2018-2022 yılları arasında Türkiye ve TR33 bölgesi illeri yıllara göre işbaşı eğitim programlarından yararlananların yaş gruplarına göre dağılımına tablo 7-8-9-10-11'de verilmiştir. Bu tablolardaki verilere bakıldığında yıllar itibari ile ortalama değerler hesaplandığında tablo 12 aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

Tablo12: 2018-2022 Yılları Arasında İEP Programından Yararlananların Yaş Gruplarına Göre Ortalama Değerleri

	TÜRKİYE (KİŞİ)	AFYONKARAHİSAR (KİŞİ)	KÜTAHYA (KİŞİ)	MANİSA (KİŞİ)	UŞAK (KİŞİ)
TOPLAM	1469869	10000	15390	27174	10793
15-19 (YAŞ)	198681	1297	1506	3135	1104
ORTALAMA	% 13,5	% 13	% 10	% 11,5	% 10
20-24 (YAŞ)	546997	3499	4996	9713	3609
ORTALAMA	% 37	% 35	% 33	% 36	% 34
25-29 (YAŞ)	308007	1789	2666	5337	2096
ORTALAMA	% 20	% 18	% 17	% 20	% 19

Sonuç olarak işbaşı eğitim programlarından yararlananların yaş dağılımına bakıldığında bütün bölgelerde ve Türkiye’de 20-24 yaş aralığındaki gençlerin bu programdan en fazla yararlanan grup olduğu görülmektedir. 25-29 yaş grubu ikinci sırada ve 15-19 yaş grubu da üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye ortalamasına bakıldığında 15-24 yaş genç nüfusun bu programdan yararlanma oranı yaklaşık %50 olmuştur. Bu durum genç işsizlerimiz için bir avantaj olarak görülmelidir. Fakat pandemi yıllarının etkisi ile TR33 bölgesindeki illerde Türkiye ortalaması 2018-2022 yıllarında yakalanamamıştır. Sadece Afyonkarahisar’ın %48 i yakaladığı görülmektedir. Tabloda 25-

29 yaş grubu ve aşağıya doğru indikçe programdan yararlanma oranı sürekli düşmektedir.

Bu çıkan sonuç iş başı eğitim programlarının ana amacı olan gençlerin iş tecrübesi kazanması amacını desteklemektedir (Mercan, 2016:79).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Önemli gelişmelerden biri de İşbaşı eğitim programlarının üretime yönelik meslekler ve teknolojik alanlara yönelik meslekler için ayrıma gidilmesidir. Aktif istihdam politikasının en önemli aracı olan İşbaşı eğitim programı genellikle genç işsizliğin önlenmesine yönelik bir çalışmadır. (Görücü, 2019)

Günümüzde gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde en sık karşılaşılan sorunlardan birisi işsizlik olarak görülmektedir. İşsizlik problemi toplumlarda hem sosyolojik hem de ekonomik olarak ciddi sonuçlar meydana getirmektedir, işsizliğin yarattığı bu olumsuz koşulların ortadan kaldırılması için öncelikle nitelikli işgören ihtiyacını giderecek politikalar üretmek gerekir. Türkiye iş kurumu (İŞKUR) aktif ve pasif işgücü piyasası politikaları ile özellikle nitelikli personel yetiştirme konusunda önemli bir yere sahiptir. Özellikle işbaşı eğitim programları son yıllarda çalışanın işi iş başında öğrenmesine olanak sağlayan bir unsur olmuştur. İşveren açısından ise nitelikli personeli işin başında seçme imkanı bulma açısından önem arz etmektedir. Bu durumda işveren zaman kaybına uğramadan personelini seçebilecek ve işgörenlerin de verimli çalışmasına olanak sağlanmış olacaktır (Acar & Yabanova, 2017: 107).

Yapılan araştırma da çıkan sonuçlara bakıldığında da bu eğitimdeki artan sayı ve özellikle genç nüfusun bu eğitime önem vermesi de bu bilgiyi destekler niteliktedir. Özellikle tablo 12’de bu durum açıkça görülmektedir. İşsizlik ile mücadele de aktif istihdam politikaları çok önemli bir hal almıştır. TR33 bölgesi illerinde de değerlerin Türkiye

ortalamasının üstünde çıkması 2017-2022 yılları arasında aktif istihdam uygulamalarının verimli bir şekilde uygulandığını göstermektedir. Yapılacak yasal düzenlemelerle işveren açısından kalıcı istihdam daha fazla desteklenmelidir. Değerler göstermektedir ki yüksek kalıcı istihdam oranları bu eğitimlerin çok faydalı olduğunu göstermektedir. TR 33 bölgesi özelinde Kadın işgücü katılım oranının da yaklaşık %45 seviyesinde olması bu çalışmanın olumlu taraflarındandır. Yine bu bölgede eğitime katılanların ilköğretim ve orta öğretim düzeyinde katılımcı sayısının fazla olması dikkat çekici bir diğer unsurdur. Fakat üniversite mezunu gençlerin de bu sistemin içine çekilmesi üniversite kariyer merkezleri ile iletişime geçilmeli ve bu sayede daha eğitilmiş işgörenlerin de sisteme kazandırılması gerekmektedir. Yıllar itibari ile sürekli katılımcı sayısının artması işgören ve işverenlerin bu konuya ne kadar ciddi baktığının göstergesidir. İşverene ek bir maliyet getirmemesi ve çalışana net asgari ücret kadar gelir sağlaması önemli bir avantajdır. Gelecek dönemlerde hem işveren hem de işgörenler tarafından bu eğitimin tercih edileceği düşünülmektedir.

Ülkemizde meslek yüksekokulları ve meslek lisesinden mezun olan öğrencilerimizin işveren tarafından yeterli kalitede olmadığı düşünülmektedir. Özellikle değişen piyasa ve rekabet koşulları bilgi ve iletişim teknolojilerinde gelişmeler, eğitim ve istihdam arasında tam anlamı ile bir denge kurulamadığını göstermektedir (Çoban, 2013: 97).

Fakat tablo değerlerine baktığımızda bu durumun tam tersini görmekteyiz. Başvuruların daha çok ilköğretim ve ortaöğretim olması bu konunun öneminin üniversiteli gençler tarafından daha algılanmadığını göstermektedir. Bir iş görende eğer deneyim, beceri ve teknolojik değişimlere hızlı adaptasyon isteniyorsa buna ancak sahada işbaşında eğitim programları ile işin başında tecrübe ederek kazanabilir. Hizmet veya sanayi sektöründe özellikle ara eleman ihtiyacı sürekli artmaktadır. Bu ara eleman Türkiye de meslek liselerinden ve meslek yüksekokullarından mezun olan öğrencilerimizden oluşmaktadır.

Meslek yüksekokullarından mezun olan gençlerimiz tekniker unvanı ile mezun olmaktadır. Meslek lisesi mezunu gençlerimizin de mutlaka meslek yüksekokulu mezunu olmaya yönlendirilmesi gerekmektedir. İşletmelerin aradığı kaliteli ara eleman ihtiyacının karşılanması işverenle bu tarz eğitim programları sayesinde olmaktadır. İşbaşı eğitim programları sayesinde işgörenler daha tecrübeli hale gelecek ve işletmeler için çok daha verimli bir insan kaynağı pozisyonunda olacaklardır. Türkiye de özellikle endüstrinin geliştiği bölgelerde İŞKUR'un bu tarz çalışmaları tecrübeli ve kaliteli personelin istihdama kazandırılması açısından önemlidir. Gençlerimizin okullarında almış oldukları eğitim ne yazık ki işletmelerin istediği yetenekte insan kaynağının yetişmesinde yeterli olmamaktadır.

Okulda alınan teorik eğitimlerin işverenler tarafından da nitelikli eleman kabul edilmesi için mutlaka işbaşı eğitim programlarının alınmasının zorunlu tutulması gerekmektedir. Bu sayede elde edilen mesleki deneyim her iki taraf açısından da önemli olacaktır. İşbaşı eğitim programlarına başvuran dört yıllık üniversite mezunu gençlerimizin başvuru sayısının artıyor olması ileride yaşayacakları tecrübe eksikliğinin önüne geçmesi açısından önemli olacaktır. Bu nedenle bu programın tanıtım programlarının üniversitelerle beraber yapılmasında fayda vardır. İşsizliği ortaya çıkaran en önemli etkenlerden biri de mesleki deneyim olmayışıdır. İŞKUR tarafından uygulanan aktif işgücü politikaları bireylerin istihdam edilmesinde önemli bir yere sahiptir.

İstihdam edilebilirlik Yağmur'a (2009) göre bireylerin aktif işgücü piyasası içerisinde yeni bir iş bulabilecek, halihazır işini koruyabilecek ve işten çıkarılma durumu olduğunda sürekli çalışabilir durumda olacak şekilde bilgi ve becerilerini sürekli geliştirerek hazır olmaları değişime açık olmaları gerekmektedir, diye ifade edilebilir.

Ülkemizde mesleki eğitim sisteminde çıraklık ve staj programları da işbaşında eğitim şeklinde uygulanmak zorundadır. Özellikle son yıllarda Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları ofisinin üniversite

öğrencilerimiz için uygulamaya soktuğu ulusal staj programı da bu kapsamda gençlerimizin devlet kurumlarında staj ve işbaşı eğitimi yapmalarını sağlamaktadır. Bu sayede elde edecekleri iş tecrübesi ile mezun olduktan sonra çok daha rahat iş bulabilecekler ve istihdam edilebilirliklerini artıracaklardır. Program ile üniversite öğrenimine devam eden gençlerimizin mezun olmadan önce iş hayatını tecrübe edebilmeleri ve istihdam edilebilirliklerinin desteklenmesi için kamu kurumları ve gönüllü özel sektör kuruluşlarındaki staj olanaklarından faydalanması amaçlanmaktadır. Ayrıca, başta kamu kurum/kuruluşları olmak üzere işverenlerin ihtiyaç duydukları nitelikteki insan kaynağını istihdam etmesine katkı sağlanmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, 2023).

İŞKUR tarafından program mevzuatı sürekli güncellenerek günümüz şartlarına adapte edilmeye çalışılmaktadır. Sadece lise mezunlarının katıldığı dönemden artık lise mezuniyeti kaldırılarak herkesin başvurusu alınmaya başlanmıştır. Aynı şekilde işverenlere getirilen kısıtların da kaldırılarak katılımcıların daha çok işverene ulaşması sağlanmıştır. Programda etkinlik ve verimliliği artırmak adına meslek danışmanları tarafından hem işveren hem de iş görenlerin doğru mesleğe yönlendirilmesi sağlanmalı ve aktif işgücü programlarının tanıtım faaliyetlerinin daha sık yapılması sağlanmalıdır. Özellikle üniversite ve lise öğrencilerine daha okurken sosyal medya üzerinden iletişime geçilmelidir. Danışmanların program süresince katılımcı ile iletişim içerisinde olması da amaca hizmet edecektir. Üniversitelerde kurulan İŞKUR irtibat bürolarının daha aktif çalıştırılması gerekir.

İŞKUR iş başı eğitim programları, iş arayanlara meslek edinme fırsatı sunarak iş gücü piyasasının gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Programlar, işverenlerin ihtiyaç duydukları nitelikli iş gücünü yetiştirmelerine yardımcı olurken, iş arayanların da iş deneyimi kazanmalarını sağlamaktadır. İŞKUR iş başı eğitim programlarının başarı oranı yüksek olsa da, programların daha etkili hale getirilmesi için

bazı önerilerde bulunulabilir. İş başı eğitim programlarının daha etkili olması için programların içeriği, süresi ve uygulama yöntemleri gözden geçirilmelidir. Programların içeriği, işverenlerin taleplerine göre belirlenmeli ve güncellenmelidir.

İŞKUR aktif işgücü piyasası işbaşı eğitim programı kapsamında yapılmaktadır. TR33 bölgesi illerinde (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak) yapılan 2018-2022 yılları arasındaki programlarda cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi seviyeleri Türkiye ortalamasının altına düşmemiştir. Bölgesel olarak bu programın faydalı ve verimli olduğu bölgedeki nitelikli işgücü istihdamı açısından önemli olduğu, ayrıca ülke ekonomisine sağladığı fayda da çok önemli katkılardandır.

Sonuç olarak, iş başı eğitim programları, işsiz gençlere ve diğer iş arayanlara iş dünyasında deneyim kazanma fırsatı sunarken işverenlerin de işe alacakları nitelikli çalışanları bulmalarına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, iş başı eğitim programlarının başarısı için düzenli olarak değerlendirme ve iyileştirme çalışmalarının yapılması önemlidir.

KAYNAKÇA

- Acar, O. K., & Yabanova, E. K. (2017). Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Çerçevesinde Kütahya İşkur'un Mesleki Eğitim Faaliyetleri'nin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 85-111.
- Atar, F. (2014). *İşveren Taleplerine Dayalı Aktif İşgücü Piyasası Programları Uygulama Biçimleri ve Bir Model Önerisi*. Türkiye İş Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara, 120.
- Ayyıldız, Y. (2019). *İşkur Tarafından Uygulanan Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme: Zonguldak İli Örneği*. T.C. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak, 140.
- Çoban, A. (2013). *T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İşsizlikle Mücadelede Avrupa Birliği Perspektifinden Staj/İşbaşı Eğitim Programlarının Rolü ve Türkiye İş Kurumu İçin Öneriler*. İstihdam Uzman yardımcısı, Uzmanlık Tezi.
- Görücü, İ. (2019). İŞKUR Tarafından Yürütülen İşbaşında Eğitim Politikalarına Yönelik Bir Değerlendirme. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(33), 125-141.
- İrdem, E. (2016). *İşkur Tarafından Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları İtibariyle Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Etki Değerlendirmesi*. Türkiye İş Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Kasapoğlu Mehmet, M, Murat S. (2018). Aktif İstihdam Politikaları ve Türkiye'de İşkur Tarafından Uygulanan Aktif İstihdam Politikalarına Güncel Bir Bakış, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi SBE Dergisi*, ISSN 1309-1387, 10(25):485-502.
- Mercan, S. (2016). *Türkiye İş Kurumu Tarafından Uygulanan İşbaşı Eğitim Programlarının İstihdama Etkilerinin Değerlendirilmesi ve Bu Alanda Yenilikçi Yaklaşımların Geliştirilmesinde Türkiye İş Kurumu'nun Rolü*. Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Özdemir, M.Ç., & Yiğit, Y. (2018). İŞKUR İşbaşı Eğitim Programlarının Analizi: Sakarya İli Örneği. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 179-206.

- Uludağ, E. (2014) *Genç İstihdamını Artırmada Girişimcilik: Çeşitli Ülke Uygulamaları ve İşkur'un Rolü*. Türkiye İş Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara 2014.
- Yağmur, A. (2009). *İstihdam Edilebilirlik Açısından Eğitim-İstihdam İlişkisi: Konya Bölgesi İmalat Sanayii Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, T. A. (2020), Geleceğin Mesleklerinde İşbaşı Eğitim Programları ve Mesleki Eğitim Kursları *İstihdamda 3İ dergisi İŞKUR*, 31:36.
- Türkiye İş Kurumu (2022b, 18 Kasım). *Aktif İşgücü Programları*. <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari>.
- Türkiye İş Kurumu (2022c, 18 Kasım). *İstatistikler*. <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> Erişim tarihi: 18.11.2022.
- Türkiye İş Kurumu (2022a, 16 Ekim). *Tarihçe*. <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/tarihce/> Erişim tarihi:16.10.2022.
- Türkiye İş Kurumu (2023, 10 Nisan). *İşbaşı Eğitim Programları*. <https://www.iskur.gov.tr/isveren/isbasi-egitim-programlari/#:~:text=En%20az%20be%C5%9F%20sigortal%C4%B1%20%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fana,s%C3%BCreyle%20istihdam%20etmeyi%20taahh%C3%BCt%20etmek>.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, (2023, 10 Mayıs). *Ulusal Staj Programı*. <https://www.cbiko.gov.tr/projeler/ulusal-staj-programi>.